

Rav Oury Cherki

מקורות לשיעור 4 - על החילונות

1. אורות התשובה פרק ד. התשובה הפרטית היחידית והתשובה הכללית הצבורית העולמית, בעולם ובכנסת ישראל

ה. קודמת לכל מיני התשובות, שהן באות אחריה, היא התשובה אל כבוד ד'. אף על פי שבהתרחב האור המושגים מתעלים, עד שהתוכן של כבוד, עם כל רחבו, צר הוא מהכיל את השטף הגדול של אורות התשובה, שתמצית נקודם יקר מחכמה ומכבוד.

וזוהו יסוד התשובה שאורו יגלה בעקבתא דמשיחא, ויכלול בקרבו את כל ארחות התשובה הקטנים ממנו שכולם בו כלולים. באורו הגדול בראשית התפרצו נראה הוא כאילו דוחה את האורה הקטנה, ובני פריצים קמים ומתנשאים להעמיד חזון ונכשלים, אבל הכשלון לא בא כי אם על ידי האורות הקטנים שנראו כאילו נדחו. והאור הגדול פועל הלאה את פעולתו, וידו לא יניח עד אשר ישוב להגלות בכל סגולותיו העליונות והתחתונות. "גדור פרצי בבן פרצי, ומחזק לקוט שושן".

ט. מצדדים שונים תבא ותתגלה התשובה. אחד מיוחד מצדדיה אלה יהיה הצער על העלבון שנעלב הרוח הגדול האצור בכל מה שהנחילונו אבותינו, שאין שעור לעזו וכבודו. והרוח הגדול מקורו מקור חיים, המקור האלהי העליון, שהולך ונמשך מדור דור, וכשמשימים אליו לב הלא מוצאים בו הכל, כל חמדה וכל תפארה. והחושך הכפרני גרם להתלש מקרן בן שמןזה, ולתעות בשדות זרים, שאין בהם לשד וחיים בעדנו כלל.

הצער הגדול הזה יתפרץ בעז, וילוה אליו כח של ישוב הדעת ומתינות, לדעת גם כן מה שיש להבר מתוך כל דרכי התעיה אשר נכשלו בהם. חופש הקדש הפנימי שבנשמה יצא ממאסרו, ובצמאון עז יחל כל רוח ער לשאוב ולשתות לרויה מאותו מקור החיים העליון. והדעה והרגש, וטעם החיים, השקפת העולם וחפץ התחיה הלאומית, תקון פגמי הנשמה והתעצמות העז הגופני, הסדור המדיני וחמדת החבורה בארחות דרך ארץ וסבלנות הגונה ביחד עם קנאה חיה נגד כל מתועב ורע, נגד כל דופי וכעור, ומסירות נפש פנימית בעד כל האמצעים שהטוב הכללי העליון מופיע ויוכל להופיע על ידם - כל אלה יולדו ויתגלו אז בחטיבה אחת, אשר לתמכם צריכים אנו על ידי הכשרת הלבבות לאורה של תורה האמתי הפנימי.

רזי תורה, אשר על פי ההשפעות שהשפיעו על אלה אשר דבקו בהם בלא ההכשר הראוי, כל-כך רבו המנכרים אותם והמלעיבים בהם, דוקא מאור חיים זה, אשר השפעות בלתי מוכשרות אלה מצמיחות ממנו סכנת ואסון העולם - דוקא ממנו תצמח ישועתו עולמים שלו, הופעת אור הטוב העליון להחיות על ידו את הכלל ואת הפרט, להקים את סוכת דוד הנופלת ולהסיר חרפת עם ד' מעל כל הארץ.

י. החוצפה דעקבתא דמשיחא באה מפני שהעולם הוכשר כבר עד כדי לתבע את ההבנה, איך כל הפרטים הם מקושרים עם הכלל, ואין פרט בלתי מקושר עם הגודל הכללי יכול להניח את הדעת. ואם היה העולם עוסק באורה של תורה במדה זו, שתתגדל הנשמה הרוחנית עד כדי הכרת הקשור הראוי של הפרטים עם הכללים הרוחניים - היתה התשובה ותקון העולם, הבא אתה ועל ידה, מופיעה ויוצאה אל הפועל. אבל כיון שההתרשלות גרמה שאור תורה פנימית, הטעון רוממות וקדושה עצמית, לא הופיע בעולם כראוי, באה התביעה של סדור חיים כאלה, שהפרטים יהיו מובנים במובן הכלל, בזמן כזה, שהגמר של גלוי האור וסלילת הדרך להכנה זו עדיין לא בא, ומזה באה ההריסה הנוראה; ואנו מוכרחים להשתמש בתרופה העליונה, שהיא הוספת כח בכשרון הרוחני, עד אשר הדרך איך להבין ולשער את הקשור של כל עניני הדעות והמעשים התוריים עם הכלל היותר עליון יהיה דבר המוכן והמוצע בדרך ישרה על פי הרגשות הנפשות השכיחות. ואז ישוב כח החיים הרוחניים במעשה ובדעה להופיע בעולם, ותשובה כללית תחל לתת את פריה.

2. אורות הקודש ה"ב הקודש הכללי, פרק כ"ג. (ש"ק, קובץ ב' שט)

רז התנועות העכשויות מתברר בזה, שהקודש עצמו, אור העולם, העומד למעלה מהטבע, מגופניות ומחברתיות, תובע הוא מהעולם בכלל, ומישראל הפזור והשבור בפרט, את הדקיון של הטבע, הפשטות,

הבריאות, הנורמליות, שבחיים, בהרגשה, בשכל, בהתפעלות. מתקרבים אנו אל כל תביעות הטבע, מתלכלכים אנו בזוהמתו, אין מוצא להגן כי אם על ידי הארות גדולות, על ידי הופעות נשמטיות אלהיות, מגלות רזי עליון, מודיעות האגור בסתרי חושך. בקירוב אל הטבע יש שנאת הקודש הרגיל, הצורר את הטבע, המשדד את מערכתו. הקודש הרגיל. המורגל מאז להתהלך עם הטבע בקרי, אוגר הוא את שארית כחו להילחם עם הטבע, אבל לוחם הוא עם טבעו שלו, כושל הוא ונופל במלחמתו. הטבע המתנשא לתבוע את דקיונו, שניעור על ידי תביעת הקודש הגנוזה בקרבו, מתנשא עם כל שלילותיו. שונא הוא את הקודש, גם הטבע שלו. גם את הודו, יפיו ובריאותו. פה נופל הטבע, ונכשל במלחמתו. לויתן ושור הבר שניהם נופלים במלחמתם, ונעשה מבשרם סעודה יפה לצדיקים. מי שלא נשקע בהבלים, לא זנו עיניו אחרי קניגיאות של אומות העולם, המשחיתות את תפארת הנשמה, את הוד אצילותה וטהרת מידותיה, הרי הוא זוכה ומזכה לראות קניגיון מלבב זה, עומד הוא ממעל לשניהם. גבריאלי, בכח אל עליון, מעורר את המלחמה. צור עולמים, בהיגלות אורו וקודש עליונותו, גומרה. העושו יגש חרבו. רואה היא הנשמה הניזונה מלחמה הפנימי של תורה, את הכחות הבהמיים שביבשה ובים מתאבקים, לוחמים בקצף, מתנפלים זה על זה, כל אחד חושב אני אכבוש הכל. אבל לא לדגי הים ולא לבהמות הרים הניצחון, כי אם לקורא בשם ד'. והוא יימלט, וימלט הכל.

3. אורות • אורות התחיה פרק א

<...> הצמאון החי, המוחש, הזה הממלא באורו ומהותיות גבורת הויתו את החיים המעשיים, גם החברתיים והלאומיים, כשם שהוא ממלא בהם את הכחות המיטאפיזיים והחזיוניים, הולך הוא ומפלש את נתיבו, וקורא לאומה בבא עתה להתעודד, להתרומם, להתנער מעפר השפלות, לנתק ככלי הגלות ולדרוש פריחה חדשה על הארץ אשר בה החלה התרבות הנשמטית האלהית, בעד האומה ובעד העולם כולו, להתרקם. והתביעה הסמפטית האלהית איננה מתגלה בכל אורה בהתחלתה, אדרכא, היא מתגלה מקודם באופן שלילי, בגרשה את ההרגשות האלהיות הזריות שאינן ממלאות את הנפש ביחש נשמתי כ"א בשלטון של אדנות קשה וכח של אלמות, הבאים משמות הבעלים, מחוסרי האורה העדינה של יראת הרוממות והאהבה הטהורה והקדושה של קבלת מלכות שמים המוטבעת בישראל "זרע אברהם אוהבי", ולפי תגבורת השלילה בידי המוכשרים לה, כן הולכת ובאה גבורת החיוב מהמחנה הגדול כמחנה אלהים, מראשי עם בעלי נשמה של עולם האצילות, והרגש הנשמתי האלהי הלאומי, הולך ומפריח ומתחבר אל כל המאורות הגנוזים בהיסטוריה המוחשית, הבולטים בזהרם בנושא של ההיסטוריה ההיא, זאת היא ארץ הירושה, ארץ חמדה, ארץ קודש, ארץ צבי וארץ חיים, גואלנו ד' צבאות שמו קדוש ישראל.

4. אורות • אורות התחיה פרק ג

<...> אירופה נתיאשה בצדק מאלהים, אשר לא ידעתו מעולם. יחידי האנושיות הסתגלו אל הטוב העליון, אבל לא אומה שלמה. איך עורגים אל הטוב אל הכל לא תוכל כל אומה ולשון להבין, וקל וחומר שלא תוכל להטביע בזה את החותם של יסוד קיומה. ע"כ כשגברה בימינו הלאומיות וחדרה אל תוך מערכת הפלוסופיה, הוכרחה האחרונה להעמיד סמן שאלה גדול על כל התוכן של המוסר המוחלט, הבא באמת לאירופא רק בשאלה מאת היהדות, וככל זמורת זר לא יוכל עדיין להקלט ברוחה. אותנו, אם נהיה מה שהננו, אם לא נתגבר להתעטף בשמלת זרים, אין שאלת המוסר דוקרת כלל. הננו חשים בקרבנו כולנו, כללות אומתנו, שהטוב המוחלט, הטוב אל הכל, לזאת ראוי לכסוף, ועל יסוד זה ראוי ליסד ממלכה ולהנהיג פוליטיקה, ואנו רואים מבשרנו שהטוב המוחלט הוא הטוב האלהי הנצחי שבמציאות כולה, והננו שואפים תמיד לצאת בעקבותיו במובן לאומי וכללי. על כן האהבה האלהית והדבקות באלהים היא לנו דבר עצמי אשר לא יוכל להמחק ולהשתנות.

5. אורות • אורות התחיה • פרק מג

הנפש של פושעי ישראל שבעקבתא דמשיחא, אותם שהם מתחברים באהבה אל עניני כלל ישראל, לארץ ישראל ולתחית האומה, היא יותר מתוקנת מהנפש של שלמי אמוני ישראל, שאין להם זה היתרון של ההרגשה העצמית לטובת הכלל ובנין האומה והארץ. אבל הרוח הוא מתוקן הרבה יותר אצל יראי ד'

ושומרי תורה ומצות, אע"פ שההרגשה העצמית וההתעוררות של כח פעולה בעניני כלל ישראל אינן עדיין אמיצות אצלם, כמו מה שהן אצל אלה שרוח עושים אשר בתוכם מעכר את לבם, עד כדי להתקשר בדעות זרות ובמעשים המטמאים את הגוף ומונעים אור הרוח מלהתקן, וממילא סובלת גם הנפש מפגמיהם. התקון שיבא ע"י אורו של משיח, שיעזור לזה הרבה דבר ההתפשטות של תלמוד רזי תורה וגילוי אורות חכמת אלהים, בכל צורותיה הראויות להגלות, הוא, שיעשו ישראל אגודה אחת, ותתקון הנפש של היראים שומרי תורה ע"י שלמות הנפש שבפושעים הטובים, ביחש לעניני הכלל ותקות הגשמיות והרוחניות המושגות בהכרה והרגשה האנושית, והרוח של הפושעים האלה תתקן ע"י השפעתם של יראי ד' שומרי תורה וגדולי אמונה, וממילא יבא לאלה ולאלה אור גדול, והופעת תשובה שלמה תבא לעולם, ואז יהיו ישראל מוכנים לגאולה. והצדיקים העליונים, מארי דנשמתא, הם יהיו הצנורות המאחדים, שעל ידם יעבור שפע אור הנפש משמאל לימין ושפע אור הרוח מימין לשמאל, ותהיה השמחה גדולה מאד, "כהניך ילבושו צדק, וחסדיך ירננו", וזה יהיה בכח אורו של משיח, שהוא דוד בעצמו. ש"הקים עולה של תשובה", "בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך".

6. אורות • אורות התחיה • פרק מה

כשם שאי אפשר ליין בלא שמרים, כך אי אפשר לעולם בלא רשעים. וכשם שהשמרים מעמידים את היין ומשמרים אותו, כך הרצון הגס של הרשעים גורם קיום ועמדה לשפעת החיים כולם, של כל הבינונים והצדיקים, כשהשמרים מתמעטים והיין עומד בלא שמריו, הרי הוא עלול לקלוקל וחמוץ. הגלות דלדלה את כח החיים של האומה ושמריו נתמעטו הרבה מאד, עד שיש סכנה לקיום החיים של האומה מחוסר תפיסת חיים מעובה, האחוזה בבהמיות ובאדמה ושקיעתה החמרית. הקיום בגולה הוא קיום רסוק, וזה הקיום המדולדל, שהוא חדלון יותר מהויה, היה אפשר לו להמשך איזה משך זמן גם בחוסר שמרים כפי ההכרח. אבל לכל זמן, וכבר כשל הכח, והקיום העצמי תובע את תפקידו, ושיבת ישראל לארצו בשביל קיומו העצמי הוא מאורע מוכרח, וקיומו זה יוצר את שמריו: נושאי הרשעה והחוצפא של עקבתא דמשיחא אשר ירגז כל לב לזכרון. אלה הם הצדדים העכורים שהקיום הצלול והמשמח מתהווה על ידם, וסוף המהלך הוא: שקוע השמרים בתחתית החבית, הנמכת הכחות הרשעיות בתהום החיים, ואז מתבטל מהם כל תכנם המכאיב ומזעזע. אבל בהמשך יצירתם שהנם הולכים ביחד עם היין, חיי האומה ורוחה המתעורר, הם מעכירים אותו והלבבות רועשים למראה התסיסה, וינוח הלב וישקוט במכוננו רק למראה העתיד, ההולך ועושה את מסלתו, במפלאות תמים דעים, "מי יתן טהור מטמא לא אחד".

7. אורות • אורות ישראל פרק א

יג "אי אפשר לאדם להיפרד מדבקות האלקית, ואי אפשר לכנסת ישראל להפרד מצור ישעה אור ה' אלקי ישראל. אבל אי האפשרות הזאת, ההולכת ומופיעה בכל הדורות, יש בה הכרח טבעי, שאיננו נותן מקום לבהירות הדעת לגלות את פעולתה. על כן באים ימים שתרדמה נופלת על האדם, והפרצופים ננסרים זה מזה, עד שהפירוד הגמור נעשה אפשרי, ובכללות התרדמה במקום צלע מחוברת, חיבור טבעי, גב לגב, עומדת תפארת אדם בכליל הדרה, שהבחירה השכלית מכרת לומר "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי", והעולם מתכווץ בהופעת חיים ותולדות קיימות עדי עד. האפשרויות לדבר "גבוהה גבוהה", על דבר שמד, על דבר כפירה, על דבר פירושים מוחלטים, הן תולדותיה של הנסירה, המביאה לידי ההתאחדות הגמורה, הצורית החופשית, "כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיך". החזיון מתגלה ביחושה של התורה אל האומה, שהחיבור הטבעי הולך ומתפרד ע"י הנסירה התרדמית, וגמר הנסירה הוא תוכן הבנין, המביא לאחדות משוכללת, ותורה חוזרת ללומדיה, וכל בניך למודי ד' רוב שלום בניך".